

LBRIS

We know
books

PREA MULTĂ FERICIRE

Alice Munro

Traducere din limba engleză
IOANA OPAIȚ

LITERA
București

Mulțumiri

Într-o zi, căutând ceva în *Encyclopædia Britannica*, am descoperit-o pe Sofia Kovalevskaia (protagonista povestirii *Prea multă fericire*). Asocierea dintre scriitor și matematician mi-a atras imediat atenția și am început să citesc tot ce am putut găsi despre ea. O anume carte m-a captivat în mod deosebit, așa că trebuie să mărturisesc cât de îndatorată îi sunt și să-mi exprim imensa recunoștință autorului volumului *Little Sparrow. A Portrait of Sophia Kovalevski* (Ohio University Press, Athens, Ohio, 1983), Don H. Kennedy, și Ninei, soția sa, descendentă îndepărtată a Sofiei, care i-a pus la dispoziție o mulțime de texte traduse din rusă, inclusiv fragmente din jurnalele, scrisorile Sofiei și multe alte scrieri.

Povesterea mea se limitează la perioada de dinaintea morții Sofiei, cu trimiteri la viața ei anterioară. Dar îi sfătuiesc călduros pe cei interesați să citească volumul soților Kennedy, care oferă o mare bogăție de informații istorice și matematice.

Alice Munro Clinton,
Ontario, Canada
iunie 2009

Cuprins

Dimensiuni	7
Ficțiune	36
Pe culmea Wenlock.....	65
Râpe-adânci.....	95
Radicali liberi.....	118
Chipul.....	140
Unele femei.....	165
Joacă de copii.....	188
Lemn	223
Prea multă fericire	244
<i>Mulțumiri</i>	298

Too Much Happiness

Alice Munro

Copyright © 2009 Alice Munro

Toate drepturile rezervate

Ediție publicată în Statele Unite de Alfred A. Knopf,
o divizie a Random House Inc., New York

Editura Litera

tel.: 0374 82 66 35; 021 319 63 90; 031 425 16 19

e-mail: contact@litera.ro

www.litera.ro

Prea multă fericire

Alice Munro

Copyright © 2017, 2021, 2025 Grup Media Litera

pentru ediția în limba română

Toate drepturile rezervate

Editor: Vidrașcu și fiii

Redactor: Justina Bandol

Corector: Cătălina Călinescu

Tehnoredactare și prepress: Ofelia Coșman

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

MUNRO, ALICE

Prea multă fericire / Alice Munro; trad. din lb. engleză:

Ioana Opaț. – București: Litera, 2025

ISBN 978-630-342-424-8

I. Opaț, Ioana (trad.)

821.111

Pentru David Connelly

Dimensiuni

Doree avea de schimbat trei autobuze – unul spre Kincardine, unde îl aștepta pe cel de London¹, iar acolo aștepta din nou să treacă autobuzul către instituție. Își începu călătoria într-o dimineață de duminică, la ora nouă. Pentru că trebuia să aștepte mult între autobuze, abia după-amiază, la ora două, reuși să străbată cele o sută și ceva de mile. Faptul că stătuse pe scaun, în autobuz sau în autogară, nu ar fi trebuit să o deranjeze. Munca ei obișnuită o ținea în picioare.

Era cameristă la motelul Blue Spruce. Curăța băi, schimba așternuturi, aspira covoare și ștergea oglinzi. Îi plăcea munca asta – îi ocupa gândurile într-o anumită măsură și o obosea îndeajuns de mult cât să poată dormi noaptea. Rareori se confrunta cu mizeria, în adevăratul sens al cuvântului, cu toate că unele dintre colegile ei ar fi putut povesti niște lucruri care ți-ar fi făcut părul măciucă. Aceste femei erau mai în vârstă decât ea și credeau în unanimitate că Doree ar fi trebuit să încerce să avanseze. Îi spuneau că ar trebui să urmeze un program de pregătire pentru o slujbă de birou, cât mai era încă tânără și arăta bine. Dar ea se mulțumea cu ceea ce făcea. Nu voia să fie obligată să discute cu oamenii.

---

¹ Orășel în provincia canadiană Ontario (n.red.)

Nici unul dintre oamenii cu care lucra nu știa ce se întâmplase. Sau, dacă știau, nu lăsau să se vadă. Poza ei apăruse în ziar – folosiseră poza pe care o făcuse el: ea și cei trei copii, bebelușul Dimitri, în brațele ei, cu Barbara Ann și Sasha de o parte și de alta, privind spre obiectiv. La acea vreme, părul ei era lung, castaniu și ondulat și avea o culoare și o formă naturale, așa cum îi plăcea lui; chipul ei era blând și sfios – mai mult o reflectare a modului în care voia el să o vadă decât a ceea ce era cu adevărat.

De atunci, își tăiase părul scurt, îl decolorase și îl coafase cu țepi și slăbise mult. Acum își folosea cel de-al doilea nume: Fleur. Iar slujba pe care i-o găsiseră se afla într-un oraș destul de departe de locul unde locuise cândva.

Era a treia oară când făcea drumul ăsta. În precedentele ocazii, el refuzase să o vadă. Dacă mai refuza o dată, va renunța să mai încerce. Chiar și dacă el accepta să o întâlnească, s-ar putea să nu mai treacă pe acolo o vreme. Nu voia să întindă coarda. De fapt, nu știa prea bine ce avea să facă.

În primul autobuz, nu fusese prea tulburată. Pur și simplu, se bucurase de călătorie și privise peisajul. Crescuse în zona de coastă, acolo unde mai exista primăvară, dar aici iarna se transforma aproape direct în vară. Cu o lună în urmă era încă zăpadă, iar acum se făcuse destul de cald cât să ieși pe stradă în mânecă scurtă. Bălți strălucitoare se zăreau pe câmp, iar razele soarelui se revărsau printre ramurile golașe.

Când urcă în al doilea autobuz, începu să nu mai aibă astâmpăr și nu se putu abține să nu se întrebe care dintre femeile din jurul ei se îndreptau către același loc. Erau femei care călătoreau singure, de obicei îmbrăcate îngrijit, vrând poate să dea impresia că mergeau la biserică. Cele mai bătrâne arătau ca și cum ar fi aparținut unor biserici de modă veche, unde trebuia să porți fustă, ciorapi și pălărie, în timp ce femeile mai tinere păreau să facă parte din congregații mai lumești, care acceptau pantalonii, eșarfele viu colorate, cerceii și coafurile înfoiate.

Doree nu se încadra în nici o categorie. Lucra de un an și jumătate și, în toată această perioadă, nu își cumpărase nimic

nou de îmbrăcat. La muncă purta uniforma, și jeansi, în orice altă ocazie. Pentru că el nu-i permisesese așa ceva, se dezobisnuise să se machieze, iar acum, cu toate că ar fi putut, nu o făcea. Părul țepos, de culoarea porumbului, nu se potrivea cu fața ei osoasă și nemachiată, dar asta nu avea nici o importanță.

În al treilea autobuz, se așează pe un loc la fereastră și încerca să-și păstreze calmul citind atât reclamele, cât și semnele de circulație. Avea ea o metodă să-și țină mintea ocupată. Folosea literele cuvintelor care îi cădeau sub ochi și încerca să creeze cu ele cât mai multe cuvinte noi. De exemplu, din „ceai” puteai obține „ce”, apoi „ai”, apoi „cai” și „iac”, iar „butic” îți dădea „tic”, „tub” și – stai puțin! – „cub”. Găsea cuvinte din belșug pe drumul care ieșea din oraș, în timp ce trecea pe lângă panouri publicitare, hipermarketuri, parcuri, chiar și baloane ancorate de acoperișuri, făcând reclamă la reduceri.

Doree nu-i vorbise doamnei Sands despre ultimele două tentative și, cel mai probabil, nu avea să îi spună nici despre aceasta. Doamna Sands, la care se ducea luna după-amiaza, îi spunea să meargă mai departe, cu toate că zicea mereu că asta avea să dureze ceva timp și că nu trebuia să grăbești lucrurile. Îi spunea lui Doree că se descurca, că își descoperea treptat forța interioară.

– Știu că ne-am plictisit de moarte de vorbele astea, îi zise ea, dar sunt adevărate.

Se îmbujoră când se auzi spunând „moarte”, dar nu înrăutăți situația cerându-și scuze.

La șaisprezece ani – cu șapte ani în urmă – Doree mersese în fiecare zi, după școală, să o viziteze pe mama ei în spital. Femeia se recupera după o operație la spate, despre care se spunea că e serioasă, dar nu periculoasă. Lloyd era infirmier. El și mama lui Doree aveau în comun faptul că erau vechi hipioți – cu toate că Lloyd era cu câțiva ani mai tânăr – și, de câte ori avea puțin timp liber, el venea și își aduceau aminte împreună de concerte și de marșuri de protest la care participaseră amândoi, de oamenii complet lipsiți de morală pe care

îi cunoscuseră, de droguri care îi făcuseră să li se rupă filmul, genul ăsta de subiecte.

Pacienții îl îndrăgeau pe Lloyd pentru că făcea glume și pentru forța și siguranța lui. Era vânjos, cu umeri lați și în-deajuns de autoritar cât să fie confundat uneori cu un doctor. (Nu că ar fi fost încântat de treaba asta – era de părere că mare parte din medicină nu era decât escrocherie și că mulți doctori erau niște nemernici.) Avea ten sensibil, de roșcovan, păr deschis la culoare și ochi îndrăzneți.

O sărutase pe Doree în lift și îi spusese că era o floare în deșert. Apoi izbucnise singur în râs, spunând:

– Cât de original îți imaginezi că poți fi?

– Ești poet și nu știai, zisese ea, ca să fie amabilă.

Într-o noapte, mama ei murise subit, din cauza unei embolii. Avea o mulțime de prietene care ar fi găzduit-o pe Doree – chiar stătuse la una pentru o vreme –, dar Doree îl preferase pe Lloyd, noul ei prieten. Până la următoarea ei zi de naștere, rămăsese însărcinată, apoi se căsătorise. Lloyd nu mai fusese căsătorit înainte, cu toate că avea cel puțin doi copii despre care nu mai știa nimic. Oricum, probabil că erau deja mari. Pe măsură ce se maturizase, filosofia lui de viață se schimbase – acum credea în căsnicie, în stabilitate, în lipsa mijloacelor de contracepție. I se părea că Sechelt Peninsula, unde locuia împreună cu Doree, era prea aglomerată: foști prieteni, foste năravuri, foști iubiți. În curând, aveau să se mute în cealaltă parte a țării, într-o localitate pe care o aleseseră pe hartă după nume: Mildmay. Nu se instalaseră în oraș; închiriaseră o casă la țară. Lloyd se angajase la o fabrică de înghețată. Își amenajaseră o grădină. Lloyd se pricepea la grădinărit, la fel cum se pricepea și la meșteritul prin casă, la sobele cu lemne și la reparatul unei mașini vechi.

Se născuse Sasha.

– Perfect normal, spusese doamna Sands.

– Într-adevăr? întrebuse Doree.

Doree stătea mereu pe un scaun cu spătarul drept, în fața unui birou, nu pe canapeaua cu model floral și perne. Doamna Sands își muta scaunul într-o parte a biroului, așa încât să poată vorbi fără nici un obstacol între ele.

– Mă cam așteptam să faci asta, continuase. Dacă aș fi fost în locul tău, cred că aș fi făcut același lucru.

Doamna Sands nu ar fi spus asta la început. Acum un an ar fi fost mai precaută, știind cum s-ar fi răzvrătit Doree atunci împotriva ideii că cineva, oricine pe lumea asta, s-ar fi putut afla în locul ei. Acum știa că Doree ar fi interpretat aceste cuvinte drept o modalitate, fie și umilă, de a încerca să înțeleagă.

Doamna Sands nu era ca alții. Nu era vioaie, nici slabă, nici frumușică. Nu era nici prea bătrână. Era cam de aceeași vârstă pe care ar fi avut-o mama lui Doree, cu toate că nu părea să fi fost hipiotă. Părul ei cărunt era tuns scurt și avea un neg pe obraz. Purta pantofi cu talpă plată, pantaloni largi și bluze înflorate. Nici atunci când erau roz sau turcoaz, bluzele astea nu dădeau impresia că îi păsa ce pune pe ea – era ca și cum cineva i-ar fi spus că era cazul să fie mai elegantă, iar ea, ascultătoare, s-ar fi dus la cumpărături după ceea ce credea că ar fi ajutat-o în această privință. Seriozitatea ei amabilă și impersonală despuia aceste haine de orice veselie agresivă și jignitoare.

– Păi, la primele două vizite nu l-am văzut deloc, spusese Doree. Nu a vrut să vină să mă vadă.

– Dar de data asta? A venit?

– Da. Dar l-am recunoscut cu greu.

– A îmbătrânit?

– Cred că da. Cred că a slăbit. Și hainele alea. Uniformele. Nu l-am văzut niciodată îmbrăcat cu așa ceva.

– Ți s-a părut altfel?

– Nu.

Doree își mușcase buza de sus, încercând să se gândească la deosebiri. Stătuse atât de nemișcat. Nu-l văzuse niciodată atât de nemișcat. Nici măcar nu păruse să știe că avea să se așeze în fața ei. Primele ei cuvinte fuseseră „Nu te așezi?“, iar el spusese „Nu te deranjează?“.

– Părea absent, răspunsese Doree. Mă întreb dacă nu cumva i-au dat tranchilizante.

– Poate ceva care să îl mențină pe linia de plutire. Dar chiar nu știu. Ați vorbit?

Doree nu știa dacă putea să spună asta. Îi pusese întrebări atât de stupide și de banale. Cum se simțea? (Bine.) Primea destulă mâncare? (El așa zicea.) Avea unde să se plimbe, dacă voia? (Da, sub supraveghere. Da, se putea spune că era un loc. Se putea spune că se plimba.)

Doree îi zisese:

– Trebuie să ieși la aer curat.

El răspunsese:

– Așa e.

Aproape că îl întrebase dacă își făcuse prieteni. Așa cum îți întrebi copilul cum e la școală. Așa cum ți-ai întreba copiii dacă ar merge la școală.

– Da, da, făcuse doamna Sands, împingând către Doree cutia de șervețele.

Doree nu avea nevoie de ele; ochii îi erau uscați. Problema era stomacul. Crampele.

Doamna Sands aștepta, știind bine că nu trebuia să se bage.

Ca și cum ar fi ghicit ce voia ea să-i zică, Lloyd îi spusese că, din când în când, venea un psihiatru cu care discuta.

– Îi spun că-și pierde timpul, adăugase Lloyd. Știu la fel de multe ca el.

Fusese singura ocazie când vorbele lui îi amintiseră lui Doree de el.

Pe toată durata vizitei, inima îi bubuise să-i sară din piept. Crezuse că avea să leșine sau să moară. Făcea un efort uriaș să îl privească, să vadă imaginea acestui bărbat slab și încăruntit, sfios și totuși distant, care se mișca mecanic, dar necoordonat.

Nu îi spusese nimic din aceste lucruri doamnei Sands. Doamna Sands ar fi putut-o întreba, plină de tact, de cine se temea. De ea sau de el?

Dar ea nu se temea.

Când Sasha avea un an și jumătate, se născuse Barbara Ann și, când Barbara Ann avea doi ani, îl avuseseră pe Dimitri. Aleseseră împreună numele Sasha, apoi făcuseră un pact: el avea să dea nume băieților, iar ea, fetelor.

Dimitri fusese primul dintre copii care avusese colici. Doree credea că poate nu primea destul lapte sau poate că laptele ei nu era destul de consistent. Sau era prea consistent? Ori-cum, că nu era bun. Lloyd chemase o doamnă din Liga La Leche¹ ca să discute cu Doree. Femeia îi spusese că în nici un caz nu trebuia să îi dea în plus lapte cu biberonul. Asta ar fi fost începutul problemelor, și, în curând, copilul ar fi respins cu totul alăptatul.

Femeia nu știa că Doree deja îi dădea în plus lapte cu biberonul. Și se părea că Dimitri prefera într-adevăr biberonul – făcea din ce în ce mai mult mofturi când venea vremea să îi dea să sugă. La trei luni, îl hrănea deja doar cu biberonul și nu se mai putuse feri de Lloyd. Îi spusese că îi secase laptele și că fusese nevoită să îi dea suplimente. Lloyd îi storsese sânii, unul după altul, cu înverșunare și reușise să adune câțiva stropi de lapte amar. O făcuse mincinoasă. Se certaseră. El îi spusese că era o târfă, ca mama ei.

Toate hipotezele alea erau niște târfe, spusese.

Curând se împăcaseră. Dar, ori de câte ori Dimitri era agitat, ori de câte ori răcea sau i se făcea frică de iepurele lui Sasha, ori de câte ori se agăța de scaune, la vârsta la care fratele și sora lui pășiseră fără ajutor, lui Doree i se reamintea că nu îl hrănise la sân.

Când Doree intrase prima oară în cabinetul doamnei Sands, una dintre celelalte femei de acolo îi dăduse o broșură. Pe prima pagină erau o cruce aurie și niște cuvinte scrise cu litere purpurii și aurii: „Când pierderea vi se pare de neîndurat...”

¹ Organizație internațională, cu filiale în mai multe țări, care promovează alăptatul ca element important în dezvoltarea sănătoasă a mamei și a copilului (n.red.)

În interior găsisese imaginea lui Isus, în culori pastelate, și un text scris cu litere mai mici, pe care nu-l citise.

Așezată pe scaunul din fața biroului, strângând încă broșura în mână, Doree începuse să tremure. Doamna Sands trebuise să i-o smulgă din mână.

– Cine ți-a dat asta? o întrebăse.

– Ea, răspunsese Doree, făcând un semn cu capul către ușa închisă.

– Nu o vrei?

– Când ești mai vulnerabil, atunci încearcă să te influențeze, zisese Doree și pe urmă își dăduse seama că erau cuvintele pe care le pronunțase mama ei când veniseră la ea niște femei în spital, cu un mesaj asemănător. Au impresia că ai să cazi în genunchi și că apoi totul va fi bine.

Doamna Sands oftase.

– Cu siguranță nu e atât de simplu, zisese.

– Nici măcar nu e posibil, spusese Doree.

– Poate că nu.

În zilele acelea nu vorbeau despre Lloyd. Doree nu se gândea la el decât dacă era nevoită, și atunci doar ca la o teribilă anomalie a naturii.

– Chiar dacă aș crede în treaba asta, spusese ea, referindu-se la conținutul broșurii, ar fi doar ca să...

Ar fi vrut să spună că o astfel de credință ar fi fost convenabilă, pentru că atunci s-ar fi putut gândi la Lloyd arzând în iad sau la ceva de genul acesta, dar nu putuse să continue, pentru că era un subiect prea prostesc. Și din cauza neplăcerii dintotdeauna, care era ca un ciocan lovind-o în stomac.

Lloyd fusese de părere că trebuiau să-și educe copiii acasă. Nu din motive religioase – pentru că ar fi fost împotriva învățăturilor despre dinozauri și despre oamenii cavernelor și maimuțe –, ci pentru că voia ca aceștia să fie aproape de părinți și să li se prezinte lumea treptat, cu grijă, nu să fie aruncați direct în mijlocul ei.

– Întâmplător, sunt copiii mei, adică ai noștri, nu ai Ministerului Educației, spusese el.

Doree nu fusese sigură că avea să se poată descurca, dar se dovedise că Ministerul Educației avea anumite instrucțiuni și planuri de lecție de care puteai face rost de la școlile locale. Sasha era un băiețel inteligent care învățase practic singur să citească, iar ceilalți doi erau încă prea mici ca să învețe mare lucru. Seara și în weekend, Lloyd îl învăța pe Sasha despre geografie, sistemul solar, hibernarea animalelor, despre cum funcționează o mașină, ajungând la fiecare subiect pe măsură ce apăreau întrebări. În curând, Sasha depășea programa școlară, dar Doree lua în continuare planurile de lecție și îl puneau să facă exercițiile la timp, astfel încât legea să fie respectată.

În cartier mai era o mamă care își educa odraslele acasă. Numele ei era Maggie și avea o dubiță. Lloyd avea nevoie de mașină ca să ajungă la muncă, iar Doree nu învățase încă să conducă, așa că se bucurase atunci când Maggie se oferise să o ducă cu mașina la școală, o dată pe săptămână, ca să predea exercițiile completate și să le ia pe cele noi. Bineînțeles că luau toți copiii cu ele. Maggie avea doi băieți. Cel mare suferea de atâtea alergii, încât era nevoită să îi supravegheze dieta cu atenție, și de asta învăța acasă. Apoi se gândise că putea foarte bine să-l țină și pe cel mic acasă. Voia să stea cu fratele lui și, oricum, avea probleme cu astmul.

Și atunci, Doree se simțise foarte recunoscătoare că ai ei erau sănătoși. Lloyd spunea că erau bine pentru că îi făcuse la tinerețe, în timp ce Maggie așteptase până când ajunsesse aproape la menopauză. Exagera în legătură cu vârsta lui Maggie, dar era adevărat că femeia așteptase. Era tehnician optometrist. Fusese parteneră de afaceri cu soțul ei și nu își întemeiaseră o familie decât când ea putuse să părăsească slujba de la cabinet și să se mute la țară.

Părul lui Maggie era cărunț și tuns scurt. Era înaltă, cu sâni mici, veselă și încăpățânată. Lloyd o numea Lezzie¹. Nu pe față,

¹ În engleză, termen argotic pentru lesbiană (n.red.)